

**ΣΕ ΕΛΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ
ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 18 Απριλίου 2018, με την εξής σύνθεση : Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Πρόεδρος, Ιωάννης Σαρμάς και Αγγελική Μαυρουδή, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Μαρία Αθανασοπούλου, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη (εισηγήτρια), Σταμάτιος Πουλής, Δημήτριος Πέππας, Αγγελική Μυλωνά, Στυλιανός Λεντιδάκης, Βιργινία Σκευή, Βασιλική Σοφιανού, Δέσποινα Τζούμα, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Αργυρώ Μαυρομμάτη και Γεωργία Παπαναγοπούλου, Σύμβουλοι. Επίσης μετείχαν οι Σύμβουλοι Βασιλική Προβίδη, Ασημίνα Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή, Ειρήνη Κατσικέρη και Νεκταρία Δουλιανάκη, ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να δικάσει την, από 25-1-2016 (αριθμ. καταθ. .../25-1-2016), αίτηση, για αναίρεση της 5978/2015 οριστικής απόφασης του IV Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, του Ν... Τ...του Ι..., κατοίκου Κ... (οδός Υ... αριθμ. ..., Τ.Κ. ...), ο οποίος παραστάθηκε διά του πληρεξουσίου του δικηγόρου Γ... Ν... (Δ.Σ.Α. ...).

Κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια του Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη και

Κ α τ ά της Περιφέρειας Α..., η οποία παραστάθηκε διά του πληρεξουσίου δικηγόρου της Κ.... Γ... (Δ.Σ.Ξ. ..).

Με την ΕΜΠ .../12-8-2013 απόφαση του Οικονομικού Επιθεωρητή Ε... Α...της Διεύθυνσης Οικονομικής Επιθεώρησης Α...του Υπουργείου Οικονομικών καταλογίστηκε σε βάρος του ήδη αναιρεσειόντος, πρώην Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών του Νομαρχιακού Διαμερίσματος (Ν.Δ.) Κ..., και υπέρ της ήδη διαδόχου του εν λόγω Ν.Δ. Περιφέρειας Α...(Περιφερειακής Ενότητας Κ...), αλληλεγγύως και εις ολόκληρον με τα λοιπά αναφερόμενα στην ίδια απόφαση πρόσωπα, το ποσό των 43.600,00 ευρώ, πλέον προσαυξήσεων εκπρόθεσμης καταβολής ύψους 40.112,00 ευρώ, ήτοι συνολικά το ποσό των 83.712,00 ευρώ, για έλλειμμα που φέρεται ότι προκλήθηκε στην οικονομική διαχείριση του έτους 2005 του ως άνω Νομαρχιακού Διαμερίσματος.

Έφεση του αναιρεσειόντος κατά της ως άνω καταλογιστικής απόφασης απορρίφθηκε με την προσβαλλόμενη 5978/2015 απόφαση του IV Τμήματος.

Με την υπό κρίση αίτηση και για τους λόγους που αναφέρονται σε αυτή ζητείται η αναίρεση της ανωτέρω απορριπτικής απόφασης.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε :

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του αναιρεσειόντος, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης αναίρεσης.

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της Περιφέρειας Α..., ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αίτησης.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε, επίσης, την απόρριψη της αίτησης και

Τον Επίτροπο της Επικρατείας, ο οποίος ανέπτυξε προφορικά την από 18-4-2018 γνώμη του και ζήτησε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντα τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τον Αντιπρόεδρο Ιωάννη Σαρμά και τους Συμβούλους Σταμάτιο Πουλή, Στυλιανό Λεντιδάκη και Βιργινία Σκεύη, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981). Για τη νόμιμη συγκρότηση της Ελάσσονος Ολομέλειας, στη διάσκεψη μετείχε επίσης η Σύμβουλος Βασιλική Προβίδη (αναπληρωματικό μέλος).

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο,

Αποφάσισε τα εξής :

1. Η υπό κρίση αίτηση για αναίρεση της 5978/2015 οριστικής απόφασης του IV Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, για τη συζήτηση της οποίας καταβλήθηκε το απαιτούμενο νόμιμο παράβολο (βλ. σχετικό έντυπο παραβόλου της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων για την ηλεκτρονική καταβολή του), έχει ασκηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως. Επομένως, πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς το βάσιμο των λόγων αυτής.

2. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση του IV Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου απορρίφθηκε η έφεση του ήδη αναιρεσειόντος κατά της ΕΜΠ .../12-

8-2013 απόφασης του Οικονομικού Επιθεωρητή Ε... Α...της Διεύθυνσης Οικονομικής Επιθεώρησης Α..., με την οποία καταλογίστηκε εις βάρος του, υπό την ιδιότητά του, ως πρώην Διευθυντή Οικονομικών Υπηρεσιών του Νομαρχιακού Διαμερίσματος (Ν.Δ.) Κ... και υπέρ της Περιφέρειας Α...(Περιφερειακής Ενότητας Κ...), ως οιοονεί καθολικής διαδόχου του ως άνω Ν.Δ., εις ολόκληρον με τα λοιπά αναφερόμενα στην ίδια απόφαση πρόσωπα, το συνολικό ποσό των 83.712,00 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί σε έλλειμμα ύψους 43.600,00 ευρώ που φέρεται ότι προκλήθηκε στη χρηματική διαχείριση του Ν.Δ. Κ..., κατά το οικονομικό έτος 2005, πλέον προσαυξήσεων εκπρόθεσμης καταβολής, ύψους 40.112,00 ευρώ.

3. Με την ένδικη αίτηση ο αναιρεσειών επιδιώκει την εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης, προβάλλοντας τα ακόλουθα: 1) Κατ' εσφαλμένη ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 3 και 6 του π.δ. 656/1975 «Περί των υποχρεώσεων, ευθυνών και καταλογισμών των οργάνων των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου» δεν έγινε δεκτός ο προβληθείς ενώπιον του Τμήματος λόγος έφεσης για την διακοπή του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ των αποδιδόμενων σ' αυτόν πράξεων και παραλείψεων και της πρόκλησης του ελλείμματος. Ειδικότερα προβάλλει ότι η θεώρηση του χρηματικού εντάλματος από τα όργανα της Υ.Δ.Ε. διέκοψε τον τυχόν υφιστάμενο αιτιώδη σύνδεσμο και ήρε την δημοσιολογιστική του ευθύνη, αφού με μόνες τις ενέργειες των οργάνων της Υ.Δ.Ε., χωρίς την παρεμβολή άλλου ελεγκτικού οργάνου, εκταμιεύτηκε το ανήκον στην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση χρήμα. 2) Παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, υπό την ειδικότερη αιτίαση της απόρριψης με πλημμελή αιτιολογία του ισχυρισμού του ότι δεν υφίσταται δημοσιολογιστική ευθύνη του

παράλληλη με την συντρέχουσα στο πρόσωπο των οργάνων της Υ.Δ.Ε. ευθύνη, καθόσον η ίδια αρμοδιότητα ελέγχου δεν δύναται να ασκείται δύο φορές από διαφορετικά όργανα, ενώ σε κάθε περίπτωση η πρόκληση του ελλείμματος είναι συνέπεια του ελέγχου που ασκείται από τα αρμόδια όργανα της Υ.Δ.Ε., τα οποία είχαν υποκαταστήσει τον ίδιο στα καθήκοντά του ως de jure υπολόγου και

3) Κατ' εσφαλμένη ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009 το δικάσαν Τμήμα δεν δέχθηκε την αναλογική εφαρμογή και την διεύρυνση του υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής της, στην περίπτωση του, αν και καταλογίστηκε με την ιδιότητα του Διευθυντή των Οικονομικών Υπηρεσιών Οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού. Σε κάθε περίπτωση, η κρίση αυτή της προσβαλλόμενης απόφασης δεν είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας, δοθέντος ότι, ο καταλογισμός που του επιβλήθηκε δεν τελεί σε εύλογη σχέση με την ευσυνείδητη συμπεριφορά που επέδειξε καθ' όλη τη διάρκεια της υπηρεσιακής του θητείας, ενώ διαταράσσεται με τον τρόπο αυτό, η αρχή της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του επιδιωκόμενου με τον καταλογισμό σκοπού δημοσίου συμφέροντος που αφορά στην προστασία του δημοσίου χρήματος και της ανάγκης προστασίας του κατοχυρωμένου από το Σύνταγμα δικαιώματος αξιοπρεπούς διαβίωσης του ιδίου και της οικογένειάς του.

4. Με το π.δ. 30/1996 (Α' 21) κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο, με τίτλο «Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης», οι διατάξεις που ίσχυαν μέχρι τότε και αφορούσαν τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνονταν και αυτές που αφορούσαν στις ενιαίες ή διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, δηλαδή εκείνες με κατά τόπο (χωρική) αρμοδιότητα την περιφέρεια περισσότερων του ενός νομών ή της μιας

Νομαρχιών (βλ. Άρθρο 5 του ως Κώδικα). Μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνεται και η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δ..., με χωρική αρμοδιότητα τις περιφέρειες των ανωτέρω τριών Νομών και έδρα την ... . Σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 1, 2, 3, 8 και 9 του άρθρου 116 του ως άνω Κώδικα, στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Ν.Α.) του ανωτέρω άρθρου 5, κάθε νομός ή νομαρχία αποτελεί Νομαρχιακό Διαμέρισμα (Ν.Δ.) της Ενιαίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης με έδρα του αυτή του αντίστοιχου νομού ή νομαρχίας. Το Ν.Δ. έχει τα ίδια όργανα διοίκησης, προϋπολογιστική αυτοτέλεια και ασκεί τοπική αυτοδιοίκηση Β' βαθμού σε επίπεδο νομαρχίας. Για τα νομαρχιακά διαμερίσματα των ενιαίων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και τα αιρετά όργανά τους, εκτός των ειδικών ρυθμίσεων του άρθρου 116, έχουν ανάλογη εφαρμογή όλες οι διατάξεις που αφορούν στις άλλες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και τα αντίστοιχα όργανά τους.

5. Περαιτέρω, το π.δ. 30/1996 ορίζει στο άρθρο 89 παρ. 1 ότι: «1. Η ταμιακή υπηρεσία των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων διεξάγεται από ειδική υπηρεσιακή μονάδα» και στο άρθρο 95 ότι: «Με διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κανονίζονται τα θέματα τα σχετικά με τη βεβαίωση των εσόδων, την ανάληψη υποχρεώσεων, την έκδοση χρηματικών ενταλμάτων, την ευθύνη και τον καταλογισμό σε βάρος των προσώπων που τα εκδίδουν και τα προσυπογράφουν, τη διαδικασία και το περιεχόμενο του ελέγχου των χρηματικών ενταλμάτων, τη χρηματική διαχείριση της ταμιακής υπηρεσίας, τη λογοδοσία των υπαλλήλων που ασκούν καθήκοντα ταμιών, τα βιβλία που πρέπει να τηρούν οι ταμιακές υπηρεσίες και γενικά την οικονομική διοίκηση και

το λογιστικό των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων». Μέχρι να εκδοθεί το προεδρικό διάταγμα για το λογιστικό των Ν.Α., εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν.δ. 496/1974 (Α' 204), όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά και οι διατάξεις των προεδρικών διαταγμάτων που εκδόθηκαν σε εκτέλεσή του. Όμως, ενόψει του ότι το προβλεπόμενο από την προαναφερόμενη διάταξη προεδρικό διάταγμα δεν έχει μέχρι σήμερα εκδοθεί, εξακολουθεί να εφαρμόζεται για το λογιστικό των Ν.Α. το ν.δ. 496/1974 «Περί λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου» (Α' 204), το οποίο παρείχε εξουσιοδότηση για τη ρύθμιση με προεδρικά διατάγματα, αφενός της διαδικασίας εκκαθάρισης και εντολής πληρωμής των εξόδων των ν.π.δ.δ. από την οικονομική τους υπηρεσία ή την οικεία Υπηρεσία Εντελλόμενων Εξόδων και ήδη Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου (άρθρο 13 παρ. 6 εδ. Β'), αφετέρου των υποχρεώσεων, ευθυνών και καταλογισμών των διαχειριστών, του προϊσταμένου οικονομικής υπηρεσίας ή άλλων υπαλλήλων των ν.π.δ.δ., οι οποίοι ασκούν αρμοδιότητες με οικονομικό αντικείμενο (άρθρο 38).

6. Κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 13 του ν.δ. 496/1974 εκδόθηκε το π.δ. 471/1975 «Περί της διαδικασίας της εκκαθάρισεως και εντολής πληρωμής των εξόδων των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (...)» (Α' 148), το οποίο εξακολουθεί να ισχύει παρά την αναστολή ισχύος της εξουσιοδοτικής διάταξης με το άρθρο 1 του ν. 578/1977 (Α' 106), καθόσον η αναστολή ισχύος εξουσιοδοτικής διάταξης για το μέλλον δεν συνεπάγεται αυτοδικαίως και την αναστολή ισχύος των κανονιστικών πράξεων που εκδόθηκαν βάσει αυτής πριν από την αναστολή, οι οποίες διατηρούνται σε ισχύ εφόσον δεν απαγγέλλεται από το νόμο ρητώς ή αναστολή ισχύος και αυτών (βλ. απόφ. Ε.Σ. Ολομ. 2/2014,

1731, 470/2010). Το εν λόγω π.δ. ορίζει στο άρθρο 1, τα ακόλουθα: «1. Η εκκαθάρισις των εξόδων των ν.π.δ.δ., ήτοι ο προσδιορισμός των δικαιωμάτων των πιστωτών, ενεργείται υπό της Οικονομικής Υπηρεσίας του ν.π.δ.δ. ή της παρ' αυτό Υπηρεσίας Εντελλομένων Εξόδων, επί τη συγκεντρώσει παρ' αυταίς δικαιολογητικών στοιχείων, τεθεωρημένων υπό του οικείου διατάκτου ή του υπ' αυτού εξουσιοδοτημένου οργάνου, αυτεπαγγέλτως δε, οσάκις υπάρχουν παρά ταις Υπηρεσίαις ταύταις, πλήρη δικαιολογητικά, αποδεικνύοντα τα δικαιώματα των πιστωτών. 2 Ο προσδιορισμός των δικαιωμάτων των πιστωτών των ν.π.δ.δ. ενεργείται διά πράξεως συντασσομένης επί της συνοδεύουσης τα οικεία δικαιολογητικά αναλυτικής καταστάσεως, εμφανούσης, ολογράφως και αριθμητικώς, το εκκαθαριζόμενον χρηματικόν ποσόν. Η πράξις αυτή μονογράφεται υπό των Υπηρεσιακών οργάνων, των συμπραττόντων εις τον έλεγχον των δικαιολογητικών, υπογράφεται δε υπό του προϊσταμένου της εκκαθαριζούσης την δαπάνην υπηρεσίας. 4. (...) 6. Οσάκις κατά την άσκησιν του ελέγχου διαπιστούνται υπό της Οικονομικής Υπηρεσίας ή της Υπηρεσίας Εντελλομένων Εξόδων ελλείψεις ή ατέλειαι των δικαιολογητικών, επαναφέρονται ταύτα προς συμπλήρωσιν εις τας αρμοδίας υπηρεσίας. (...)».

Περαιτέρω, κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 38 του ν.δ. 496/1974 εκδόθηκε το π.δ. 656/1975 «Περί υποχρεώσεων, ευθυνών και καταλογισμών των οργάνων των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)», το οποίο ομοίως εξακολουθεί να ισχύει παρά την αναστολή ισχύος της οικείας εξουσιοδοτικής διάταξης και ορίζει στο άρθρο 3 ότι: «1. Ο προϊστάμενος της Οικονομικής Υπηρεσίας έχει τας ακόλουθους υποχρεώσεις: α) (...) στ) Ενεργεί ή μεριμνά διά τον έλεγχον των πάσης φύσεως τίτλων πληρωμής, προς διαπίστωσιν, ότι

στηρίζονται εις τον νόμον, συνοδεύονται υπό πλήρων και νομίμων δικαιολογητικών και αι σχετικά δαπάναι εντέλλονται εντός των ορίων της υφιστάμενης εις την διάθεσιν του διατάκτου πιστώσεως. (...)» και στο άρθρο 6 παρ. 1 και 2 ότι: «1. Ο προϊστάμενος της οικονομικής υπηρεσίας ευθύνεται προσωπικώς δια την νόμιμον, έγκυρον και ακριβή εκπλήρωσιν των δι' αυτόν καθοριζομένων υποχρεώσεων δια των άρθρων 3 ... του παρόντος, ως και δια του βάσει της παρ. 6 του άρθρου 24 του ν.δ. 496/1974 εκδιδόμενου κανονισμού ταμιακής και λογιστικής υπηρεσίας. 2. Ο προϊστάμενος της οικονομικής υπηρεσίας ευθύνεται προσωπικώς και εις ολόκληρον έναντι του νομικού προσώπου διά παν, εν τη διαχειρίσει χρηματικού ή υλικού του νομικού τούτου προσώπου ως και των λογοδοτούντων εις το διοικούν αυτό συλλογικόν όργανον λοιπών επί της εισπράξεως εσόδων οργάνων, διαπιστωθέν έλλειμμα, ένεκα δόλου αυτού ή δι' επιδειχθείσαν υπ' αυτού αμέλειαν (...)».

7. Ο Οργανισμός του Ν.Δ. Κ... (98/2004 απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου Κ... – Β' 1638/5-11-2004 – με τίτλο «Μερική Τροποποίηση Οργανισμού Εσωτερικής Οργάνωσης και Λειτουργίας των Υπηρεσιών του Νομαρχιακού Διαμερίσματος Κ...», στο πλαίσιο της διάρθρωσης των υπηρεσιακών μονάδων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κ... προβλέπει τη σύσταση Γενικής Διεύθυνσης Διοίκησης και Κοινωνικών Υπηρεσιών, στην οποία υπάγεται η Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, περιλαμβανομένων στην τελευταία, μεταξύ άλλων, των Τμημάτων: α) Προϋπολογισμού και Λογιστικής Διαχείρισης και β) Ταμειακής Διαχείρισης και Μισθοδοσίας (άρθρα 1 και 3 παρ. 2 της ανωτέρω απόφασης). Οι αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών καθορίζονται στο άρθρο 13, ως εξής: «Αρμοδιότητες της Διεύθυνσης

Οικονομικών Υπηρεσιών είναι (...), η πραγματοποίηση προμηθειών και η λογιστική και ταμειακή διαχείριση ... Στα τμήματα και γραφεία της Δ/σης Οικονομικών Υπηρεσιών ανήκουν οι παρακάτω αρμοδιότητες: 1. Τμήμα Προϋπολογισμού και Λογιστικής Διαχείρισης (...) Ο έλεγχος των δικαιολογητικών κάθε δαπάνης (...) 2. Τμήμα Ταμειακής Διαχείρισης και Μισθοδοσίας. Η διενέργεια πληρωμών (...).

8. Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, σε συνδυασμό μ' αυτές που ίσχυαν κατά τον κρίσιμο χρόνο, των άρθρων 25, 27 παρ. 3 και 33 του π.δ. 774/1980 «Οργανισμός του Ελεγκτικού Συνεδρίου» (Α' 189), καθώς και των άρθρων 54 παρ. 1 και 56 παρ. 1, 2 και 3 του ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247), 32 και 35 παρ. 1 του ν.δ. 496/1974, καθώς και του άρθρου 12 του ν.δ. 1264/1942 «Περί τροποποίησης και συμπλήρωσης των διατάξεων περί Οικονομικής Επιθεωρήσεως» (Α' 100) συνάγονται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα: Ο Προϊστάμενος της οικονομικής υπηρεσίας ενός Ν.Δ. υπέχει εκ του νόμου, λόγω της ιδιότητάς του, αυτοτελές καθήκον ελέγχου της διαχειριστικής διαδικασίας εξόφλησης των δαπανών με την ειδικότερη υποχρέωση, αφενός μεν να ελέγξει την πληρότητα και ορθότητα των δικαιολογητικών με τα οποία προσδιορίζονται τα δικαιώματα των πιστωτών του νομικού προσώπου, αφετέρου δε να μεριμνήσει για τη συμπλήρωση τυχόν ελλείψεων ή ατελειών των δικαιολογητικών αυτών. Οι εν λόγω υποχρεώσεις του τον καθιστούν υπόχρεο σε λογοδοσία και, ως εκ τούτου, υποκείμενο καταλογισμού σε περίπτωση διαπίστωσης ελλείμματος στη διαχείρισή του από τα όργανα που έχουν την καταλογιστική αρμοδιότητα. Περαιτέρω, ο ανωτέρω, ως επικεφαλής της

οικονομικής υπηρεσίας έχει, εκ του νόμου, προσωπική εις ολόκληρον ευθύνη για την αποκατάσταση του ελλείμματος που προέκυψε από υπαιτιότητά του, ως τέτοιο δε νοείται, μεταξύ άλλων, και κάθε ανοίκειος πληρωμή η οποία διενεργήθηκε αχρεωστήτως ή χωρίς πλήρη και νόμιμα δικαιολογητικά (βλ. Ολ. Ε.Σ. 4328, 1808/2014, 4318/2013, 453/2008, 2342/2009) ή πληρωμή που στηρίχθηκε σε δικαιολογητικά που βεβαιώνουν αναληθή πραγματικά γεγονότα (πρβλ. αποφ. Ε.Σ. Ολομ. 725/2012, 1610,1573, 1456/2008). Η ευθύνη του αυτή είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη της παράλληλης ευθύνης άλλων προσώπων που ασκούν επίσης αρμοδιότητες οικονομικής εξουσίας στη διαχείριση του Ν.Δ. και προβαίνουν σε διαχειριστικές πράξεις εκκαθάρισης και εντολής πληρωμής. Ο ανωτέρω ευθύνεται κατά τεκμήριο, για κάθε πταίσμα, ήτοι ακόμα και για ελαφρά αμέλεια, ενώ στην περίπτωση βαρείας αμελείας, η οποία συντρέχει όταν δεν καταβάλλεται από τον υπόλογο η αξιούμενη στοιχειώδης επιμέλεια του κοινού και συνηθισμένου ανθρώπου και η αμελής αυτή συμπεριφορά εμφανίζεται ως ασυνήθιστα σοβαρή και ιδιαίτερος παρεκκλίνουσα, καταλογίζονται σε βάρος του υπολόγου, εκτός από το ποσό του ελλείμματος, και οι εκάστοτε οριζόμενες προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής. Ακολούθως, περίπτωση απαλλαγής του ανωτέρω από την αυξημένη δημοσιονομική ευθύνη του συντρέχει μόνο όταν επικαλεστεί και αποδείξει ότι δεν βαρύνεται με οποιασδήποτε μορφής υπαιτιότητα (βλ. Ολ. Ε.Σ. 2/2014, 1805, 2400/2007) ή ότι διεκόπη ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ των υπαίτιων πράξεων ή παραλείψεων που του αποδίδονται και του δημιουργηθέντος ελλείμματος. Αιτιώδης σύνδεσμος υπάρχει όταν η αιτία που προκάλεσε το έλλειμμα θα οδηγούσε κατά την κοινή πείρα και λογική, ήτοι κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων (πρόσφορη

αιτιότητα), σε αυτό το αποτέλεσμα. Διακοπή του αιτιώδους μεταξύ των τυχόν πράξεων ή παραλείψεων του υπολόγου και του δημιουργηθέντος ελλείμματος λαμβάνει χώρα όταν μεσολάβησαν έκτακτα και ασυνήθη περιστατικά που οφείλονται σε ενέργειες τρίτων προσώπων, εκτός της διαχειριστικής διαδικασίας, τα οποία δεν σχετίζονται με τις αποδιδόμενες στον υπόλογο υπαίτιες πράξεις ή παραλείψεις (βλ. Ολ. Ελ.Συν. 2, 4328/2014, 5234, 6444/2015).

9. Στην προκειμένη περίπτωση, το δικάσαν Τμήμα με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έκανε δεκτά, κατά την ανέλεγκτη περί τα πράγματα κρίση του, τα ακόλουθα: Στο Ν.Δ. Κ... της Ν.Α. Δ... διενεργήθηκε διαχειριστικός – οικονομικός έλεγχος από οικονομικό επιθεωρητή της Διεύθυνσης Επιθεώρησης Α..., τα αποτελέσματα του οποίου αποτυπώθηκαν στην αριθμ. πρωτ. ΕΜΠ .../28-12-2012 πορισματική έκθεση και στην αριθμ. πρωτ. ΕΜΠ .../17-6-2013 συμπληρωματική πορισματική έκθεση. Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι, κατά τη διαχειριστική χρήση από 1.1.2005 έως 31-12-2005, εξοφλήθηκαν σε βάρος του οικείου προϋπολογισμού του Ν.Δ, οκτώ (8), συνολικά, χρηματικά εντάλματα που είχαν εκδοθεί υπέρ της Σ... Μ..., δημοσιογράφου, το αντικείμενο των εργασιών της οποίας αφορούσε ραδιοτηλεοπτικές παραγωγές και συναφείς με αυτές εκμεταλλεύσεις. Τα ως άνω χρηματικά εντάλματα αφορούσαν στην πληρωμή δαπανών σχετικών, είτε με την διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων (συναυλιών), είτε με την προβολή διαφόρων έργων υποδομής, που είχαν πραγματοποιηθεί με χρηματοδότηση από το Γ' Κ.Π.Σ., είτε με την διοργάνωση ημερίδων με σκοπό την παρουσίαση επενδυτικών ευκαιριών στο Νομό Κ... σε διάφορους τομείς της τοπικής οικονομίας. Σύμφωνα με τα πορίσματα του ελέγχου, οι εξοφληθείσες με τα

ανωτέρω χρηματικά εντάλματα δαπάνες, οι οποίες διατέθηκαν μετά από αποφάσεις της αρμόδιας Νομαρχιακής Επιτροπής αντιπροσώπευαν συναλλαγές με την Σ... Μ... οι οποίες ουδέποτε πραγματοποιήθηκαν. Και αυτό διότι, παρά την υπογραφή των αντίστοιχων συμφωνητικών, μετά από απευθείας αναθέσεις ή πρόχειρες διαγωνιστικές διαδικασίες, μεταξύ της ανωτέρω φερόμενης ως δικαιούχου και του εκάστοτε εκπροσωπούντος το Ν.Δ. καθώς και την υποτιθέμενη παραλαβή με τα αντιστοίχως συνταχθέντα πρωτόκολλα παραλαβής εργασιών, τα οποία αναγράφονταν στα τιμολόγια που συνέτασσε η Σ. Μ..., δεν αποδείχθηκε ότι η τελευταία προέβη πράγματι σε εκτέλεση του οικείου συμβατικού αντικειμένου, το οποίο αφορούσε το συντονισμό ή τη διοργάνωση των επίμαχων εκδηλώσεων ή τη συνεργασία με τοπικά ραδιοτηλεοπτικά μέσα διαφημιστικής προβολής. Στο συμπέρασμα αυτό οδηγήθηκε ο διενεργήσας τον έλεγχο, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα δικαιολογητικά που προβλέπονταν στις ανωτέρω διατάξεις παρουσίαζαν καταφανείς ελλείψεις και αοριστίες αναφορικά με το ακριβές περιεχόμενο του αντικειμένου των υπηρεσιών, ενώ δεν ανευρέθηκαν άλλα παραστατικά δαπανών, στις οποίες υποχρεωτικά θα είχε υποβληθεί η Σ. Μ..., λόγω της φύσης των σχετικών υπηρεσιών που της ανατέθηκαν (όπως αμοιβές μουσικών, αποδεικτικά συνεργασίας με ραδιοφωνικούς σταθμούς κ.λ.π.) ούτε, άλλωστε, αποδείχθηκε, μέσω οπτικοακουστικών μέσων, η τέλεση των συγκεκριμένων πολιτιστικών εκδηλώσεων και ημερίδων ή η παραγωγή σε ραδιοτηλεοπτικά μέσα μαζικής ενημέρωσης διαφημιστικών μηνυμάτων προβολής. Παρόλα ταύτα, η Σ. Μ... εξέδιδε για κάθε υποτιθέμενη συναλλαγή τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών, το οποίο συνοδευόταν από το αντίστοιχο κάθε φορά πρωτόκολλο παραλαβής,

ακολούθως δε εκδίδετο χρηματικό ένταλμα, το οποίο εξοφλείτο με την έκδοση και είσπραξη αντίστοιχης επιταγής. Η διαχειριστική διαδικασία που κατέληγε στην έκδοση χρηματικών ενταλμάτων εκκινούσε από τη Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Ν.Δ., προϊστάμενος της οποίας είχε οριστεί με την 03/οικ..../21-4-2005 απόφαση του Νομάρχη Κ... ο ήδη αναιρεσείων. Συγκεκριμένα, από τη Διεύθυνση αυτή συγκεντρώνονταν τα δικαιολογητικά των οικείων δαπανών (αποφάσεις Ν.Ε., συμφωνητικά, τιμολόγια, πρωτόκολλα παραλαβής κ.λ.π.), τα οποία, στη συνέχεια, προωθούνταν στην αρμόδια Υ.Δ.Ε. Κ..., για την τελική ενταλματοποίηση των δαπανών αυτών. Μεταξύ των τελευταίων συγκαταλέγεται και η ψηφισθείσα με την .../3-10-2005 απόφαση της 4ης Νομαρχιακής Επιτροπής δαπάνη ύψους 44.000,00 ευρώ, με αντικείμενο, αφενός, τη διοργάνωση δύο ημερίδων στην Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα, προκειμένου να παρουσιαστούν οι επενδυτικές ευκαιρίες του Νομού Κ... στους τομείς της μεταποίησης, παροχής υπηρεσιών και των νέων τεχνολογιών, με απώτερο στόχο την προσέλκυση επενδύσεων, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, τη δημιουργία κατάλληλων υποστηρικτικών υποδομών για την ένταξη στην αγορά εργασίας ομάδων πληθυσμού που με τις επικρατούσες σημερινές συνθήκες αδυνατούν να εξεύρουν εργασία, όπως είναι οι γυναίκες ηλικίας 20 έως 55 ετών, πτυχιούχοι Πανεπιστημίων, τμημάτων εφαρμοσμένης τεχνολογίας και παροχής υπηρεσιών, αφετέρου, τη σύνταξη του οικονομικού προφίλ του Ν. Κ.... Για την ανάθεση της ως άνω υπηρεσίας διενεργήθηκε πρόχειρος μειοδοτικός διαγωνισμός, το αποτέλεσμα του οποίου κατακυρώθηκε, με την .../10-11-2005 απόφαση της 1ης Νομαρχιακής Επιτροπής, αντί τιμήματος 43.600,00 ευρώ (συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ), στη Σ. Μ..., στο όνομα της

οποίας εκδόθηκε από την αρμόδια Υ.Δ.Ε. και εξοφλήθηκε από τη Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Ν.Δ. Κ..., το 3413, οικονομικού έτους 2005 (1-12-2005), χρηματικό ένταλμα πληρωμής, ποσού 43.600,00 ευρώ, με αιτιολογία “Δαπάνη προβολής του Ν.Δ. Κ.... Διοργάνωση δύο ημερίδων στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη για παρουσίαση των επενδυτικών ευκαιριών του Ν. Κ.... Από πιστώσεις του έργου 20051307/ΚΑΙΠ”. Μεταξύ των δικαιολογητικών που συγκεντρώθηκαν και διαβιβάστηκαν στην Υ.Δ.Ε. για την έκδοση του εν λόγω χρηματικού εντάλματος, περιλαμβάνονταν και τα ακόλουθα: α) Το, από 3-11-2005, ιδιωτικό συμφωνητικό μεταξύ της Σ. Μ... και του εκπροσωπούντος το Ν.Δ. Αντινομάρχη Γ... Τ..., με το οποίο ανατέθηκε στην Σ. Μ..., επί λέξει, “η διοργάνωση δύο ημερίδων στην Θεσσαλονίκη και Αθήνα, προκειμένου να γίνει παρουσίαση των επενδυτικών ευκαιριών που παρουσιάζει ο νομός Κ... στους τομείς της μεταποίησης, της παροχής υπηρεσιών και των νέων τεχνολογιών, με απώτερο στόχο την προσέλκυση επενδύσεων, την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την σύνταξη του προφίλ του Νομού”, έναντι τιμήματος 43.600,00 ευρώ με Φ.Π.Α. β) Το 85/11-11-2005 τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών, που εξέδωσε η Σ. Μ... για την πληρωμή της ορισθείσας στο ανωτέρω συμφωνητικό αμοιβής των 43.600,00 ευρώ - μη διακρινόμενου του Φ.Π.Α. - αναγράφοντας ως είδος παρασχεθείσας υπηρεσίας τη “Διοργάνωση δύο ημερίδων Αθήνα και Θεσσαλονίκη για το προφίλ του Νομού Κ... – παράλληλες ενέργειες”. γ) Το, από 11-11-2005, πρωτόκολλο παραλαβής της τριμελούς επιτροπής παραλαβής υλικών, στο οποίο βεβαιώνεται ενυπόγραφα και επί λέξει «η παραλαβή όλων των υλικών που αναφέρονται λεπτομερώς στο αριθμ.85 τιμολόγιο», με ονομασία υλικών «Προβολή υλικών της ΝΑ Κ... μέσω διοργάνωσης δύο ημερίδων στην

Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα». Τα ανωτέρω δικαιολογητικά προωθήθηκαν, στη συνέχεια, στην Υ.Δ.Ε., η οποία εξέδωσε το επίμαχο 3413/2005 χρηματικό ένταλμα πληρωμής που εξοφλήθηκε τελικώς με την είσπραξη ισόποσης επιταγής από τη Σ. Μ.... Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του ελέγχου, το αντικείμενο του ανωτέρω συμφωνητικού αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου αντικειμένου υπηρεσιών, συνισταμένου στην προβολή του Ν.Δ. Κ... γενικά και ειδικότερα σε ό,τι αφορά τα χρηματοδοτούμενα από το Γ' Κ.Π.Σ. έργα υποδομής, το οποίο κατατμήθηκε σε επιμέρους ομοειδή αντικείμενα, συνολικής δαπάνης 125.090,00 ευρώ. Ο έλεγχος κατέληξε στο ανύπαρκτο της κατά τα ανωτέρω συναλλαγής, το οποίο προέκυπτε, αφενός, από την αοριστία του από 3-11-2005 συμφωνητικού, η οποία καθιστούσε ανέφικτο τον έλεγχο εκπλήρωσης των συμβατικών υποχρεώσεων της αναδόχου, αφετέρου, από τον περιορισμένο χρόνο που μεσολάβησε μεταξύ της υπογραφής του συμφωνητικού και της υποτιθέμενης ολοκλήρωσης του έργου στις 11-11-2005. Η αοριστία δε του συμφωνητικού αναφορικά με το ακριβές αντικείμενο των υπηρεσιών επαναλήφθηκε, τόσο στο εκδοθέν σχετικώς 85/11-11-2005 τιμολόγιο, όσο και στο αντίστοιχο, από 11-11-2005, πρωτόκολλο παραλαβής. Όπως άλλωστε διαπιστώθηκε κατά τον έλεγχο, κανένα εκ των μελών της επιτροπής παραλαβής δεν είχε προβεί σε ουσιαστικό έλεγχο πραγματικής εκπλήρωσης των φερόμενων ως παραληφθεισών υπηρεσιών της αναδόχου, περιορισθέντος απλώς, σύμφωνα με τις καταθέσεις τους, σε παραλαβή μόνο του εκδοθέντος από την αντισυμβαλλόμενη 85/11-11-2005 τιμολογίου. Περαιτέρω, ως συνημμένο στα δικαιολογητικά του Χ.Ε.Π., δεν βρέθηκε κανένα στοιχείο που να πιστοποιεί την καλή εκτέλεση της υπηρεσίας, όπως: 1. Σε ποιες ημερομηνίες διοργανώθηκαν οι

ημερίδες, 2. Σε ποιους χώρους (ξενοδοχεία, συνεδριακά κέντρα, κλπ) διενεργήθηκαν οι ημερίδες αυτές, 3. Ποιοι ήταν οι εισηγητές, 4. Πόσοι και ποιοι ενδιαφερόμενοι συμμετείχαν, πως επιλέχθηκαν και με ποιες προωθητικές ενέργειες προσεγγίστηκαν, 5. Τι έντυπο υλικό μοιράστηκε, 6. Ποιες ήταν οι παροχές υπηρεσιών catering, 7. Εάν πραγματοποιήθηκε η συλλογή στοιχείων ή η σύνταξη του οικονομικού προφίλ του Ν. Κ.... Επιπροσθέτως, από το .../3-8-2012 έγγραφο της Δ.Ο.Υ. Δ..., από την οποία ζητήθηκε η διενέργεια φορολογικού ελέγχου στην ως άνω επιτηδευματία και οποιαδήποτε άλλη ελεγκτική επαλήθευση κριθεί αναγκαία για την απόδειξη τυχόν εικονικότητας, προέκυψε ότι η Σ. Μ...: 1) Ως προς τη διοργάνωση των ημερίδων α) Δεν έχει προβεί σε καμία δαπάνη για τη μίσθωση αιθουσών στην Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα. β) Δεν έχει προβεί σε καμία δαπάνη για την αμοιβή εισηγητών και άλλων εξειδικευμένων επαγγελματιών ώστε να αποδεικνύεται η διοργάνωση των ημερίδων γ) Δεν προέκυψε ότι απασχολούσε έμμισθο προσωπικό που θα μπορούσε να ολοκληρώσει τις απαιτούμενες εργασίες για τον συντονισμό και την οργάνωση των ημερίδων, ούτε ότι είχε τον απαιτούμενο υλικοτεχνικό εξοπλισμό, δ) Δεν έχει προβεί σε καμία δαπάνη για την παραγωγή εντύπου υλικού που θα ήταν αναγκαίο για την διεξαγωγή των ημερίδων, ε) Δεν έχει προβεί σε καμία δαπάνη για υπηρεσίες catering και 2) Ως προς τη σύνταξη του οικονομικού προφίλ του Ν. Κ...: α) Δεν έχει προβεί σε καμία δαπάνη για την αμοιβή ειδικών επιστημόνων και πραγματογνωμόνων που θα έπρεπε να ασχοληθούν με το αντικείμενο αυτό, β) Δεν προέκυψε ότι απασχολούσε έμμισθο προσωπικό που θα μπορούσε να ολοκληρώσει τις απαιτούμενες εργασίες για τον σκοπό αυτό, ούτε ότι είχε τον απαιτούμενο υλικοτεχνικό εξοπλισμό, γ) Δεν έχει

προβεί σε καμία άλλη δαπάνη σχετική με το έργο αυτό. Περί του αντιθέτου απόδειξη δεν αποτέλεσε η επίκληση και προσκομιδή, στο πλαίσιο διενεργηθέντος ελέγχου, ενός έντυπου υπό τον τίτλο «Παραγωγικό προφίλ νομού Κ...» από τον ειδικό σύμβουλο του τότε Νομάρχη και υπεύθυνο του Γραφείου Τύπου του Ν.Δ. Κ... Γ..., δοθέντος ότι: α) επρόκειτο για εκτύπωση σε Α4 που έχει δεθεί με σπирάλ και όχι για έντυπο που είχε εκδοθεί για το συγκεκριμένο σκοπό β) δεν προέκυπτε από κανένα στοιχείο ο ακριβής τρόπος εκτύπωσης και ότι την όλη εργασία είχε επιμεληθεί η Σ. Μ... και γ) το γεγονός πως στην πρώτη σελίδα του εντύπου αναγραφόταν «Δεκέμβριος 2005» επιβεβαιώνει πως δεν αφορούσε στην ελεγχόμενη συναλλαγή, η οποία είχε ήδη τιμολογηθεί στις 11-11-2005. Ενόψει των ως άνω πραγματικών δεδομένων, το συμπέρασμα του ελέγχου ήταν ότι η συναλλαγή για την οποία εκδόθηκε το 85/11-11-2005 τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών είναι ανύπαρκτη, καθόσον, ουδέποτε πραγματοποιήθηκε αυτό που ανατέθηκε στην ανωτέρω, ήτοι αφενός η διοργάνωση των δύο ημερίδων στην Αθήνα και στην Θεσσαλονίκη για την προβολή του Νομού Κ... και αφετέρου, η σύνταξη του οικονομικού προφίλ του Ν. Κ.... Ακολούθως, κρίθηκε ότι η εκκαθάριση, εντολή και πληρωμή της δαπάνης που εντέλλεται με το 3413/2005 χρηματικό ένταλμα διενεργήθηκαν βάσει μη σύννομων δικαιολογητικών, τα οποία, μεταξύ άλλων πλημμελειών που ανέδειξε ο έλεγχος, βεβαίωναν γεγονότα αναληθή, αφού ουδέποτε πραγματοποιήθηκε από την ανάδοχο οποιαδήποτε ενέργεια, πράξη ή δαπάνη για τη διοργάνωση δύο ημερίδων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη για την προβολή του Νομαρχιακού Διαμερίσματος Κ..., ενώ ειδικά το τιμολόγιο παρουσίαζε ελλείψεις λόγω μη επαρκούς περιγραφής του είδους της παρασχεθείσας υπηρεσίας.

Εξάλλου από την ίδια αοριστία έπασχε και το σχετικό πρωτόκολλο παραλαβής, ως απόρροια του γεγονότος ότι η επιτροπή παραλαβής δεν προέβη σε κανένα έλεγχο και δεν ήταν σε θέση να βεβαιώσει την υλοποίηση των υπηρεσιών. Για το έλλειμμα που διαπιστώθηκε στη διαχείριση του Ν.Δ. αποδόθηκαν ευθύνες και στον ήδη αναιρεσείοντα, ο οποίος υπό την ιδιότητα του Προϊσταμένου των Οικονομικών Υπηρεσιών, θεώρησε και ενέκρινε την κατάσταση πληρωμής της δαπάνης επί τη βάσει μη νόμιμων δικαιολογητικών, παρά το γεγονός ότι ήταν σε θέση να γνωρίζει πως η επιτροπή παραλαβής, ούτε είχε ελέγξει, ούτε ήταν σε θέση να βεβαιώσει την καλή εκτέλεση των υπηρεσιών, ενώ αποδέχθηκε ως δικαιολογητικά για την εξόφληση της δαπάνης το τιμολόγιο και το αντίστοιχο πρωτόκολλο παραλαβής, παρότι σε αυτά δεν προσδιοριζόταν επαρκώς το είδος των υπηρεσιών, ούτε σε κάθε περίπτωση, ζήτησε, ως όφειλε, άλλα στοιχεία που θα αποδείκνυαν την πραγματοποίηση της δαπάνης (π.χ. δημοσιεύσεις σε εφημερίδες ή περιοδικά, δελτία τύπου, φωτογραφίες κ.λ.π.). Για την αποκατάσταση του ελλείμματος αυτού εκδόθηκε εις βάρος του αναιρεσείοντος η ΕΜΠ .../12-8-2013 απόφαση του Οικονομικού Επιθεωρητή της Διεύθυνσης Οικονομικής Επιθεώρησης Α... του Υπουργείου Οικονομικών, με την οποία αυτός καταλογίστηκε, ως πρώην Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών του Ν.Δ. Κ..., αλληλεγγύως και εις ολόκληρον με τα λοιπά συνυπεύθυνα για το ως άνω έλλειμμα πρόσωπα, με το ποσό των 43.600,00 ευρώ (κεφάλαιο) πλέον προσαυξήσεων εκπρόθεσμης καταβολής 40.112,00 ευρώ, ήτοι συνολικά με το ποσό των 83.712,00 ευρώ.

10. Ακολούθως, το δικάσαν Τμήμα, με βάση τις ανωτέρω αναιρετικά ανέλεγκτες στην ουσία τους παραδοχές, έκρινε ότι η εξόφληση του ανωτέρω

τιμολογίου με την έκδοση στο όνομα της Σ. Μ... του 3413/2005 χρηματικού εντάλματος αποτελεί ανοίκειο πληρωμή, αφού αφορά σε μη παρασχεθείσες υπηρεσίες και αντιστοιχεί για το λόγο αυτό σε ισόποσο χρηματικό έλλειμμα στη διαχείριση του Ν.Δ. Κ..., για την αποκατάσταση του οποίου ευθύνεται προσωπικά ο ήδη αναιρεσείων, ο οποίος ως Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών και ως εκ τούτου, επικεφαλής εκ του νόμου της διαχειριστικής διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση του ανωτέρω χρηματικού εντάλματος υπέχει ευθύνη υπολόγου, ανεξαρτήτως της τυχόν παράλληλης ευθύνης των οργάνων που προέβησαν τελικώς στην εκκαθάριση και ενταλματοποίηση της συγκεκριμένης δαπάνης. Η δημοσιολογιστική του ευθύνη στοιχειοθετείται στο γεγονός ότι προκάλεσε την έκδοση του επίμαχου χρηματικού εντάλματος, παρότι η αναλήθεια των βεβαιουμένων στα δικαιολογητικά της δαπάνης πραγματικών περιστατικών, λόγω της μη παροχής υπηρεσιών από την φερόμενη ως δικαιούχο του ανωτέρω χρηματικού εντάλματος, ήταν δυνατόν να γίνει αντιληπτή, ιδίως από έναν έμπειρο υπάλληλο που διαθέτει, κατά τεκμήριο, τα προσόντα για την άσκηση καθηκόντων προϊσταμένου. Και τούτο διότι, το περιεχόμενο των εν λόγω δικαιολογητικών παρουσίαζε, κατά ένα μεγάλο μέρος του, καταφανείς, κατά την κοινή πείρα, ελλείψεις και ασάφειες, αφού: α) Το, από 3-11-2005, ιδιωτικό συμφωνητικό, το οποίο βρέθηκε στα αρχεία του Ν.Δ. Κ..., φέρει ημερομηνία προγενέστερη της προαναφερθείσας .../10-11-2005 απόφασης της 1ης Ν.Ε., σε υλοποίηση της οποίας φέρεται να υπογράφηκε. β) Το ως άνω συμφωνητικό περιέγραφε εντελώς αόριστα το αντικείμενο των υπηρεσιών που ανατέθηκαν στην Σ. Μ..., χωρίς καμία αναφορά, έστω στοιχειωδώς, στον τρόπο και το χρόνο διοργάνωσης των

ημερίδων, τον ακριβή τρόπο διεξαγωγής αυτών, το χρονοδιάγραμμα διεξαγωγής τους, τις προωθητικές ενέργειες που θα απαιτηθούν, καθώς και στο περιεχόμενο, έστω συνοπτικό, του συνταχθησόμενου προφίλ του νομού. γ) Γενικό και αόριστο ήταν και το 85/11-11-2005 τιμολόγιο, κατά τρόπο που δεν προέκυπταν, τόσο ο χρόνος, όσο και το περιεχόμενο, έστω στοιχειωδώς, της φερομένης ως παρασχεθείσας υπηρεσίας από τη Σ. Μ.... δ) Ομοίως αόριστο παρίστατο και το αντίστοιχο από 11-11-2005 πρωτόκολλο παραλαβής, στο οποίο δεν γινόταν μνεία για το ακριβές περιεχόμενο των παραληφθεισών υπηρεσιών, καθώς και την καλή εκτέλεση αυτών. Από τα ανωτέρω, τα οποία επιβεβαιώθηκαν και από τις μετέπειτα καταθέσεις των μελών της επιτροπής, κατά την κρίση του Τμήματος, αποδείχθηκε ότι ουδείς έλεγχος είχε γίνει σχετικά με την πραγματική εκπλήρωση του συμβατικού αντικειμένου και ότι η παραλαβή αφορούσε, εν τοις πράγμασι, μόνο στο 85/11-11-2005 τιμολόγιο το οποίο δεν αντιστοιχούσε σε πραγματικές υπηρεσίες. Παρά τις ανωτέρω εμφανείς ελλείψεις του περιεχόμενου των δικαιολογητικών, οι οποίες θα δημιουργούσαν εύλογες αμφιβολίες στο μέσο συνετό άνθρωπο για το ακριβές αντικείμενο των υπηρεσιών, με άμεση συνέπεια την επέκταση του ελέγχου στο σύνολο των σχετικών με τη δαπάνη εγγράφων και την ταυτόχρονη αναζήτηση πρόσθετων στοιχείων που θα αποδείκνυαν τουλάχιστον την εκτέλεση των υπηρεσιών που ανατέθηκαν, ο ήδη αναιρεσειών, δεν απαίτησε, ως όφειλε, ως εκ της θέσεώς του, κάτι τέτοιο, με αποτέλεσμα τα δικαιολογητικά να προωθηθούν στην Υ.Δ.Ε. και να ακολουθήσει η διαδικασία έκδοσης του χρηματικού εντάλματος με αιτία πληρωμής την συμφωνηθείσα αμοιβή της Σ. Μ..., η οποία τελικώς εξοφλήθηκε με την είσπραξη της αντίστοιχης επιταγής. Ακολούθως κρίθηκε ότι, νομίμως καταλογίστηκε εις

βάρος του ήδη αναιρεσειόντος ως υπολόγου το ποσό του δημιουργηθέντος ελλείμματος, ενώ αντίστοιχα νομίμως καταλογίστηκαν σε βάρος του και οι αναλογούσες προσαυξήσεις επί του ποσού του ελλείμματος, δοθέντος ότι η υπαιτιότητά του εξικνείται τουλάχιστον μέχρι το βαθμό της βαρείας αμελείας, αφού η μη διάγνωση από αυτόν των ανωτέρω εμφανών αοριστιών και ελλείψεων, οι οποίες δημιουργούσαν σοβαρές υπόνοιες για την πραγματική εκτέλεση των ανατεθεισών υπηρεσιών δια της απλής επισκόπησης των δικαιολογητικών που στήριζαν την ενταλθείσα δαπάνη, λαμβανομένης υπόψη και της φύσης των υπηρεσιακών του καθηκόντων ως προϊσταμένου της Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών, εμφανίζεται, εν προκειμένω, ιδιαιτέρως σοβαρή και παρεκκλίνουσα σε σχέση με την επιμέλειά που θα επεδείκνυε ο μέσος συνετός άνθρωπος του κύκλου του.

11. Έτσι που έκρινε το δικάσαν Τμήμα, ότι δηλαδή εν προκειμένω υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ των ανωτέρω μη νόμιμων πράξεων και παραλείψεων του ήδη αναιρεσειόντος και του προκληθέντος ελλείμματος, ο οποίος δεν διεκόπη με τη μεσολάβηση του μεταγενέστερου ελέγχου που διενήργησε η Υ.Δ.Ε., λαμβάνοντας χώρα στο πλαίσιο μιας ενιαίας διαχειριστικής διαδικασίας, που εκκινεί από την Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών και καταλήγει στην έκδοση των χρηματικών ενταλμάτων, δεν έσφαλε περί την ερμηνεία των διατάξεων του π.δ. 656/1975. Τούτο δε, ανεξαρτήτως της ύπαρξης παράλληλης ευθύνης των οργάνων της Υ.Δ.Ε., τα οποία μετείχαν στη διαδικασία εκκαθάρισης της σχετικής δαπάνης και είχαν συναφή υποχρέωση ελέγχου των επισυναφθέντων στο σχετικό χρηματικό ένταλμα δικαιολογητικών. Περαιτέρω, η κρίση του Τμήματος για την κατάφαση της δημοσιολογιστικής ευθύνης του

αναιρεσείοντος παράλληλα με την συντρέχουσα στο πρόσωπο των οργάνων της Υ.Δ.Ε. ευθύνη, είναι πλήρως αιτιολογημένη, αφού παρατίθενται στην αναιρεσιβαλλομένη τα στοιχεία εκείνα που δικαιολογούν την ιδιότητα του υπολόγου της διαχείρισης του αντίστοιχου Νομαρχιακού Διαμερίσματος, τόσο ένεκα της θέσης που κατείχε ως Προϊστάμενος της Οικονομικής Υπηρεσίας, όσο και λόγω των συγκεκριμένων πράξεων και παραλείψεων στις οποίες προέβη κατά την συμμετοχή του στην εν λόγω διαχειριστική διαδικασία, η οποία εκκινούσε από την Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών στην οποία προϊστάτο. Άλλωστε, η αυξημένη ευθύνη του δεν αίρεται από το γεγονός ότι στο πλαίσιο μιας ενιαίας διαχειριστικής διαδικασίας που εκκινούσε από αυτόν, ως Προϊστάμενο της Οικονομικής Υπηρεσίας, ακολουθούσε ο έλεγχος των οργάνων της Υ.Δ.Ε., δοθέντος ότι ο νομοθέτης απέβλεψε, εν προκειμένω, σε περισσότερες αυτοτελείς ελεγκτικές διαδικασίες, ως ασφαλιστικές δικλείδες για την εκταμίευση του χρήματος που ανήκει στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Ορθώς εξάλλου το Τμήμα δεν δέχθηκε την αναλογική εφαρμογή και την διεύρυνση του υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009 στην περίπτωση του, αφού η επίμαχη καταλογιστική πράξη δεν αφορά σε έλλειμμα που προκλήθηκε εις βάρος της οικονομικής διαχείρισης πρωτοβαθμίου Ο.Τ.Α., αλλά εις βάρος της οικονομικής διαχείρισης Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α. β' βαθμού), ενώ περαιτέρω έκρινε ότι, ενόψει και του εξαιρετικού χαρακτήρα των ως άνω διατάξεων, αφού με αυτές θεσπίζεται απόκλιση από τον κανόνα της αποκατάστασης των διαπιστωθέντων στη διαχείριση των Ο.Τ.Α. ελλειμμάτων σε όλη τους την έκταση, οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν εν γένει να τύχουν αναλογικής εφαρμογής (βλ. Ολ. Ελ.Συν.

5245/2015, 477/2019, όπου και μειοψηφία). Συναφώς, ο λόγος ότι με την επίμαχη κρίση του το δικάσαν Τμήμα παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, δοθέντος ότι, όπως ορθώς κρίθηκε με την αναιρεσιβαλλομένη, το ύψος του καταλογισθέντος ποσού τελεί σε εύλογη σχέση αναλογίας τόσο με το επελθόν εις βάρος του Ν.Δ. δημοσιονομικό αποτέλεσμα, όσο και με την βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, αφού η απόκλιση της συμπεριφοράς του ήδη αναιρεσιώντος ήταν ιδιαίτερος σοβαρή και παρεκκλίνουσα σε σχέση με την επιμέλεια που θα επεδείκνυε ο μέσος συνετός άνθρωπος του κύκλου του.

12. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω και δεδομένου ότι δεν προβάλλονται άλλες νομικές αιτιάσεις κατά της προσβαλλόμενης απόφασης, πρέπει ν' απορριφθεί η υπό κρίση αίτηση αναίρεσεως στο σύνολό της ως αβάσιμη, να διαταχθεί η κατάπτωση υπέρ του Δημοσίου του κατατεθέντος παραβόλου και να συμψηφιστούν μεταξύ των διαδίκων τα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με την αναλόγως εφαρμοστέα εν προκειμένω (βλ. άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, όπως ισχύει μετά το ν. 3472/2006) διάταξη του άρθρου 275 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την αίτηση αναίρεσης.

Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος παραβόλου υπέρ του Δημοσίου. Και

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 29 Μαΐου 2019.

